

28. Kaupunginkirjasto¹⁾

Kirjastolautakunta

Kirjastolautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat v. 1964 huoltopääll. Kusti Kulo puheenjohtajana, fil.maist. Jarl Tallqvist varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä valtiot.kand. Tor Holm, opett. Hannes Koivu, os.pääll. Leo Meller, fil.maist. Maija Savutie-Myrsky, näytt. Vilho Siivola, valtiot.maist. Martti Valla ja mainostoim. Sirkka Valvanne. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Aarre Loimaranta.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 11 kertaa. Pöytäkirjat käsittivät yhteensä 265 pykälää. Saapuneita kirjelmiä oli 568 ja lähetettyjä 335.

Lautakunnan lopullisista päätöksistä mainittakoon keskuspoliisiasemalla olevan sivukirjaston muuttaminen siirtokirjakokoelmaksi 1.6. lukien (16.3. 68 §); kirjaston uusien aukioloaikojen vahvistaminen 1.6. lukien (20.4. 106 §); lainausajan pidentäminen kesäaikana (25.5. 132 §); Hangonkadun hoitokodin liittäminen laitoskirjastotoimen piiriin (19.10. 255 §) ja äänikirjastotoiminnan aloittaminen vanhusten huoltolaitoksissa toimivissa laitoskirjastoissa (23.11. 250 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat: sairaalakirjastotoiminnan jatkamista Helsingin yliopistollisen keskussairaalan polio-osastolla (27.1. 30 §, 14.12. 258 §); kirjasto-autotoiminnan aloittamista v:n 1965 aikana ja tarvittavien virkojen perustamista (27.1. 31 §); tp. toimistoapulaisen palkkaamista 6 kk:ksi kaupunginkirjastoon sekä kolmen kirjastoapulaisen viran lakkauttamista (17.2. 48 §, 20.4. 101 §, 17.8. 175§, 23.11. 240 §); tontin varaamista Laajasalon, Vesala-Kontulan sekä Vallilan sivukirjastoja varten (16.3. 67 §, 19.10. 226 §, 23.11. 241 §); ennakkoratkaisun hankkimista kouluhallitukselta kirjastoauton hankinnan tarpeellisuudesta (17.8. 186 §); lisätilojen hyväksymistä Töölön sivukirjaston rakennusohjelmaan (19.10. 217 §); rakennusluvan hankkimista Töölön sivukirjaston sekä Kulosaaren kansakoulun yhteyteen rakennettavan sivukirjaston rakennustöitä varten (23.11. 242, 243 §) ja rakennusluvan hankkimista jälkikäteen Kylänevan kansakoulun yhteyteen rakennetun Haagan sivukirjaston ja Puistolan kansakoulurakennukseen sijoitetun Puistolan sivukirjaston uusien huoneistojen rakennustöitä varten (23.11. 249 §).

Lausuntoja kaupunginhallitukselle annettiin mm. asioista, jotka koskivat: valtuustoaloitteita kirjastoauton hankkimiseksi kaupunginkirjastolle (27.1. 31 §) ja kansakoulun rakentamiseksi Suutarilan kaupunginosaan sekä tilojen varaamista

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston toimintakertomuksen eripainoksessa.

tästä rakennuksesta myös lasten päiväkotia ja kirjastoa varten (16.3. 69 §) sekä kirjasto-ohjesäännön muuttamista (21.9. 193 §).

Kirjaston toiminta

Kaupunginkirjaston lainaustoiminnan kasvu jatkui kertomusvuoden aikana entistä voimakkaampana. Lainaustulvat ylittivät kaikki ennakoarviot ja vuoden kokonaislainaus nousi ensimmäisen kerran yli 2.5 miljoonan lainan rajan. Huomattavasti vilkastunut toiminta oli omiaan kiristämään vaikeata henkilökuntatilannetta. Työsopimussuhteisen henkilökunnan palkkamenoja koskevan ylitysoikeuden avulla ja jossain määrin aukioloaikoja supistamalla lisääntyneistä tehtävistä kuitenkin selviydyttiin.

Uuden kirjastolainsäädännön aiheuttaman ylimenokauden monet hankaluudet ja tulkintavaikeudet lisäsivät edelleenkin kirjaston hallinnollisia ja toimistoteknillisiä töitä. Uudesta laista odotettu hyöty jäi edelleen saamatta, koska kirjaston v:n 1962 menoja koskevaa valtionapuanomusta ei ehditty käsitellä loppuun vuoden aikana. Pettymyksen aiheutti myös valtion uusia kirjastorakennuksia varten varattujen avustusten tavaton niukkuus, jonka johdosta useimmat rakennuslupa-anomukset evättiin. Näin sovellettuna uusi kirjastolainsäädäntö ennen pitkää saattaa tukahduttaa lupaavasti virinneen kirjastorakennustoiminnan sen sijaan, että sen luonnollisesti tulisi sitä kaikin tavoin tukea.

Vakavaa huolestumista herätti myös kirjastotoiminnan jatkuva byrokratisoituminen. Valtion tuen voimistuminen asettaa kirjastoille runsaasti uusia velvollisuuksia. Yhä kiinteämpi riippuvuussuhde sekä valtion että kunnan viranomaisiin nähden ei voi olla johtamatta ristiriitoihin ja vaikeuttaa ennen kaikkea huomattavasti kaikkien asioiden käsittelyä. Tämä kehitys johtaa epäilemättä yhä etäämmälle varsinaisesta elävästä ja mielekkästä kirjastotyöstä.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 171 vakinaista ja 17 tilapäistä viranhaltijaa. Työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 11. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 48 445 t, vastaten 32 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin seuraavat uudet viranhaltijat: osastonhoitajaksi Maj-Lis Holmström 16.6. lukien, toimistoapulaiseksi Marja Lehtonen 16.1. lukien, tp. kirjastoapulaiseksi Juhani Paananen 12.1. lukien, tp. kirjastoapulaiseksi Kimmo Kavonius 1.8. lukien, sekä järjestelyapulaisiksi Liisa Telenius ja Sulo Vane 1.12. lukien.

Talonmies-lämmittäjä Karl Gustafsson siirtyi vahtimestariksi Kallion sivukirjastoon 1.4. lukien.

Ero virasta myönnettiin tp. kirjastoapul. Juhani Paanaselle 16.4. lukien, kirjastoapul. Aarni Toivaselle 1.5. lukien, Pertti Viestilälle 1.8. lukien ja Mauri Kavoniukselle 16.11. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 2 720 päivää.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistui vuoden aikana kolme viranhaltijaa.

Harjoittelijat. Kirjastotutkintoa varten vaaditun 6 kk:n harjoittelun suoritti 8 henkilöä. Lisäksi suoritti 3 aikaisemmin muissa kirjastoissa harjoitellutta yhden kuukauden harjoittelun kukin. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutus-tilaisuuksia (24 t), joissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, yleisönpalvelun periaatteita, luettelointia ja luokitusta sekä kirjastotoiminnan erikoistymuotoja. Lisäksi heille annettiin kirjallisia harjoitustehtäviä. Harjoittelunohjaajana toimi vs.apul. kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri ja luentoja pitivät kirj.joht. Sven Hirn, apul.kirj.johtajat Eila Wirla, Bo Carpelan ja Sirkka-Liisa Meri, vs. laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, os. hoitajat Elna Elonheimo, Anna-Maija Molander, Saara Oksanen ja Kaija Salonen sekä opisk.neuvoja Kyllikki Wilskman.

Uusi kirjasto-ohjesääntö. Kouluhallitus palautti kaupunginvaltuuston 28.11.1963 hyväksymän uuden kirjasto-ohjesäännön uutta käsittelyä varten. Syynä palauttamiseen oli lähinnä kansakouluasetukseen tehty, kansakoulujen lainauskirjastoja koskeva muutos, joka aiheutti vastaavan, lainauskirjastojen toiminnan siirtämistä eräille kaupunginkirjaston sivukirjastoille käsittelevän pykälän liittäminen ohjesääntöön. Tarkastetussa ja täydennetyssä muodossaan ohjesääntö hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 21.10., minkä jälkeen se lähetettiin kouluhallituksen vahvistettavaksi.

Rationalisointi. Edellisenä vuonna laadittujen suunnitelmien mukaisesti kirjaston tilastointia supistettiin huomattavasti käyttämällä lainaustilaston erittelyssä apuna otantamenetelmää. Lainaajatilaston laadinnassa tyydyttiin myös jakamaan aineisto pelkästään aikuisiin sekä lapsiin ja nuoriin (alle 14 v). Kirjojen luettelointimenettelyn vaatimaan suureen työmäärään kiinnitettiin niin ikään huomiota. Pyrkimyksenä on siirtyminen skandinaavisen käytännön mukaiseen tilausjärjestelmään, jossa tarkoitusta varten suunniteltu lomake jäljennöksineen palvelee kaikkia eri luettelointivaiheita ja juoksevasta hankintanumerosta ja kartuntaluettelosta voidaan luopua kokonaan. Asiasta neuvoteltiin alustavasti revisioviraston kanssa. Välivaiheena päätettiin vuodenvaihteessa luopua kartuntaluettelosta, sitomolistoista sekä kirjojen läheteluetteloiden käytöstä pääkirjaston ja sivukirjastojen välisissä kirjakuljetuksissa. Vuoden aikana ryhdyttiin myös soveltamaan yksityiskohtaisia varastointisääntöjä, joiden avulla varastointi supistettiin käsittämään ainoastaan määrätyt, kirjastolle erityisen tärkeät ryhmät. Pääpaino asetettiin arvokkaan kotimaisen kirjallisuuden säilyttämiselle.

Rakennussuunnitelmat. Kirjaston vaikea huoneistotilanne kohentui kertomusvuoden aikana huomattavasti kahden sivukirjaston voidessa muuttaa uusiin ja entistä avarampiin huonetiloihin.

Haagan sivukirjasto avattiin 1.9. Kylänevan kansakoulun siipirakennuksessa. Piirustukset oli laatinut arkkit. Helvi Mether-Borgström ja sisustuksesta huolehtinut sisustusarkkit. Anja Viitaniemi. Kirjasto sai käyttöönsä kaikkiaan 278 m² huonetilaa, mikä jaettiin siten, että lastenosasto erotettiin aikuisten lainausosastosta pelkästään hyllyrakennelmin. Aikuisten osastossa käytettiin puoliparvekejärjestelmää, jotta kirjahyllyjä varten voitaisiin varata mahdollisimman paljon tilaa. Opintosali sai erillisen huoneen, jonka rauhoittamiseen myös pyrittiin sijoittamalla yleiset aika-

Haagan sivukirjaston uusi huoneisto. Etualalla lainauspöytä, vasemmalla lasten ja oikealla aikuisten lainausosasto.

kauslehdet lainausosaston puolelle omaan lukunurkkaukseensa sisäänkäynnin läheisyyteen. Lainauspöytä sijoitettiin keskeisimpään kohtaan siten, että koko kirjastoa, opintosali mukaan luettuna, voidaan valvoa samasta pisteestä. Kirjahyllyt valmisti piirustusten mukaan Käpylän Puuseppä Oy.

Puistolalan sivukirjaston muutto lokakuussa ei ollut yhtä mullistava, sillä kirjaston saamat uudet tilat oli kunnostettu vanhan kansakoulun luokahuoneista. Huoneiston kahtiajakaisuudesta huolimatta neuvonta ja valvonta voitiin keskittää melko onnistuneesti samaan pisteeseen. Huoneiston pinta-ala on 171 m² ja kaluston toimitti Kirjastopalvelu Oy. Sisustuksen suunnitteli sisustusarkkitehti Anja Viitaniemi.

Pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston korjaus- ja muutostyöt aloitettiin vuoden lopussa.

Vuosikorjausmäärärahoja käyttäen maalattiin ja kunnostettiin pääkirjaston lasten lukusali.

Kirjastoautotoiminnan aloittamiseen v. 1965 tähdättiin laatimalla yksityiskohtainen suunnitelma. Kirjastoauton pysäköintipaikkoja tulisi ohjelman mukaan parisenkymmentä. Kirjastoautotoiminnan avulla on tarkoitus tehostaa palvelua niissä kaupunginosissa, joissa ei toistaiseksi lainkaan ole sivukirjastoa.

Pitkän tähtäyksen taloussuunnitelma. Kirjastotoiminnan taloussuunnitelma v:ksi 1966—1975 laadittiin syyskauden aikana ja hyväksyttiin kirjastolautakunnan ko-

kouksessa 15.12. Suunnitelmassa kiinnitettiin erityisesti huomiota kirjastoverkoston alueelliseen kehittämiseen, henkilökuntatarpeeseen sekä kirjallisuusmäärärahaa koskeviin arvioihin. Lähtökohtana pidettiin sitä, ettei sivukirjastojen lukumäärää entisestään lisättäisi. Päätaavoitteena pidettiin ennestään olemassaolevien sivukirjastojen toiminnan tehostamista suurempien ja paremmin suunniteltujen huoneistojen avulla. Verkoston aukkokohdat olisi hoidettava kirjastoautotoiminnan avulla.

Taloussuunnitelmassa tähdennettiin uuden pääkirjastorakennuksen välttämättömyyttä. Suuriksi rakennuskohteiksi tulisivat muodostumaan edelleen vanhan pääkirjastotalon saneeraus eteläisten kaupunginosien sivukirjastoksi, Töölön uusi kirjastorakennus sekä Vallilan ja Puotilan sivukirjastojen uudet huoneistot.

Henkilökuntalaskelmissa kiinnitettiin huomiota lisähenkilökunnan tarpeeseen lainaustoiminnan kasvaessa sekä henkilökuntarakenteen muuttamiseen siten, että toimistohenkilökunnan osuutta huomattavasti lisättäisiin. Kirjahankinnat kytkettiin kansainvälisiin normilaskelmiin.

Julkaisuutoiminta. Pääkirjaston toimintaa esittelevä vihkonen painatettiin ja jaettiin yleisölle. Kuvituksesta huolehti rva Elina Katainen. Henkilökuntalehti ilmestyi kymmenenä laajahkona numerona. Kirjastoverkostoa esittelevä moniste valmistui niin ikään ja ulkomaisia hankintoja koskevan uutuuoluettelon toimittamista jatkettiin. Sivukirjastojen uusista huoneistoista laadittiin esittelymonisteet.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Kirjastossa vierailivat mm. seuraavat henkilöt: Pohjoismaisten kirjastonhoitajayhdistysten neuvoston jäsenet kirj.hoitajat Paul

Puistolalan sivukirjaston aikuisten lainausosasto lukupaikkoineen.

Daugaard ja Carsten Tofte Hansen Tanskasta, Helge Terland Norjasta ja Sigurd Petri Ruotsista sekä fil.lis. Åke Vretblad Linköpingistä, kirj.hoit. Olle Hallberg Norrtäljestä, kirj.joht. Inger Berset Vadsøstä, Columbian yliopiston kirjastokoulun op. Dorothy Collings, Glasgow'n yliopiston kirjastokoulun leht. ja Library Science Abstracts -lehden toimitt. H. Allan Whatley, Miss Edna Philips Nortworth'ista, Mass., Miss Mary Allingham Arizonasta, Mrs Borsos Budapestin kaupunginkirjastosta, Miss Margaret V. Taylor Yhdysvaltain suurlähetystöstä ja apul.prof. Takeo Urata Tokiosta.

Pääkirjastoa ja sivukirjastoja esiteltiin vieraileville ryhmille, mm. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastotutkimnon opiskelijoille, sairaanhoito-oppilaille, diakonissaoppilaille, Nikkilän sairaalan mielisairaanhoitokoulun oppilaille, Libro-nimisen yhdistyksen Uudenmaan paikallisosaston jäsenille ja kirjakauppakoulun oppilaille. Bibliofiilien seura järjesti 30.9. jäsenilleen keskustelutilaisuuden pääkirjaston kerho-huoneessa. Lauttasaaren sivukirjastosta oli 29.9. puolen tunnin pituinen suora televisiolähetys kirjaston käytöstä.

Virkailijavaihto. Mr Bill Mohammed, M.A., Minnesotan yliopiston kirjaston asistentti Minneapoliksesta, työskenteli kirjastossa aikana 24.6.—18.7. tutustuen pääkirjaston lisäksi Kallion ja Porolahden sivukirjastoihin sekä laitoskirjastoon. Tuntipalkkainen kirj.aman. Tytti Pikkarainen työskenteli 15.7.—15.9. Tukholman kaupunginkirjastossa ja tuntip.kirj.aman. Sirkka Sievänen kesä-heinäkuun ajan Bremenin kaupunginkirjastossa.

Kokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht. Sven Hirn osallistui 12.—13.6. Oslossa pidettyyn pohjoismaisten pääkaupunkien kirjastonjohtajien kokoukseen sekä suoritti tässä yhteydessä virkamatkan Göteborgin ja Tukholman kaupunginkirjastoihin. Hän otti osaa Tampereella 15.—18.6. järjestettyyn kirjastonjohdon seminaariin, johon osallistuivat myös os.hoitajat Elna Elonheimo ja Kaija Salonen sekä opisk. neuvoja Hilikka Kauppi. Apul.kirj.joht. Eila Wirla osallistui 14.—18.9. Kansainvälisen Kirjastoseurojen Liiton neuvoston (IFLA Council) kokoukseen Roomassa ja pohjoismaiseen kirjastokokoukseen Göteborgissa 16.—19.8., johon osallistuivat myös vs. laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, os.hoitajat Elna Elonheimo ja Saara Oksanen sekä sivukirj.hoitajat Gun Forslund, Helvi Holmström ja Vieno Lumme. Vs.apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri suoritti 28.9.—10.10. opintomatkan henkilökunta-asioihin tutustumista varten Tukholman, Göteborgin, Malmön ja Kööpenhaminan kaupunginkirjastoihin. Vs. laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg osallistui 5.—6.9. Norjan kirjastonhoitajayhdistyksen (Norsk Bibliotekarlag) vuosikokoukseen Gjøvikissä ja Norjassa 7.—11.9. pidettyyn angloskandinaaviseen kirjastokonferenssiin, missä hän piti esitelmän. Sivukirj.hoit. Gun Forslund osallistui sekä angloskandinaaviseen kirjastokonferenssiin että Tanskan TVK:n järjestämään pohjoismaiseen opintokurssiin Tanskassa. Kungälvissä 19.5.—1.7. järjestettyyn pohjoismaiseen kirjastonhoitajien jatkokouluun osallistuivat apul.kirj.joht. Bo Carpelan, opisk.neuvoja Svanhild Snell ja kirj.aman. Taimi Ylitalo. Os.hoit. Kaija Salonen otti osaa Oslossa 4.—7.5. pidettyyn pohjoismaiseen nuorisokirjallisuuskongressiin.

Turun ja Tampereen kaupunginkirjastojen johtajien kanssa pidettiin yhteinen neuvottelukokous Helsingissä 6.—7.10. Kokousajatuksen lähtökohtana oli, että suurilla kirjastoilla on omia ongelmia, jotka vaativat yhteistä neuvonpitoa. Ohjelma käsitti mm. kiertoajelun sivukirjastoihin sekä ajankohtaisten rakennussuunnitelmien

esittelyn. Lisäksi Helsingin osalta käsiteltiin pitkän tähtäyksen taloussuunnitelman yleisperiaatteita. Kirj.joht. Marjatta Heiskanen kertoi Turun uudesta kirjastoautosta ja Tampereen kirj.joht. Mikko Mäkelä koulukirjastotoiminnasta.

Lastenosastotoiminta. Lastenkirjastotoiminnan keskittämistä ja kehittämistä varten perustettiin erityinen lastenkirjastotoimikunta, jolle annettiin tehtäväksi mm. valmistella tarvittavaa tiedotusaineistoa, edistää yhteistyömuotoja ja laatia lastenosastojen työskentelyn tehostamiseen tähtääviä suunnitelmia.

Lastenosastoilla järjestettiin kirjaesittelyjä ja kuvanäyttelyjä eri aiheista. Kansakoulujen luokille pidettiin kirjastonkäytön opetustunteja. Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjaston lastenosastolla sekä Kallion, Herttoniemen, Malmin ja Vallilan sivukirjastoissa. Satutunteja pidettiin pääkirjaston lastenosastolla sekä Kallion ja Pitäjänmäen sivukirjastoissa. Vallilan sivukirjastossa järjestettiin 5 äänilevytuntia, joihin osallistui keskim. 52 lasta kerralla ja Malmin kirjastossa kirjojen arvostelukilpailu osanottajamäärän ollessa yhteensä 36. Herttoniemessä järjestettiin jouluaiheinen piirustuskilpailu, johon otti osaa 39 lasta. Nuorisokahvila »Hakakerhossa» avattiin 2.4. kerhon jäsenten käytettäväksi tarkoitettu 170 kirjan kokoelma, jota Kallion kirjaston lasten- ja nuortenosasto hoiti.

Laitoskirjastotoiminta. Kivelän ja Marian sairaalakirjastot muuttivat uusiin huoneistoihin. Edellinen sai tilavan huoneiston (n. 40 m²) sairaalan hallintorakennuksesta, jälkimmäinen muutti purettavasta rakennuksesta n. 25 m² suuruisiin tiloihin. Laakson sairaalan sisätautiosastojen kirjasto pääsi siirtymään aikaisemmista väliaikaisista tiloista keskeisellä paikalla sijaitsevaan n. 22 m²:n suuruiseen huoneeseen.

Marraskuussa aloitettiin Laakson sairaalakirjaston tuberkuloosiosastojen kirjavaroin potilaskirjastotoiminta Hangonkadun hoitokodissa.

Laitoskirjaston osastoja varten perustettiin ruotsinkielisten kirjojen siirtokirjakokoelma, johon vuoden lopussa kuului 255 teosta. Järjestelmästä saadut kokemukset olivat erittäin myönteiset.

Kirj.aman. Svea Harms osallistui sairaaloiden lääkäreille ja hoitohenkilökunnalle järjestettyyn ns. kuntouttamisminäariin Kivelän sairaalassa 27.—29.2. Kirj.aman. Rakel Tapiaro edusti laitoskirjastoa sairaalapappien kokouksessa. Laakson sairaalakirjaston amanuenssit osallistuivat säännöllisesti hoitohenkilökunnan neuvottelutilaisuuksiin.

Kerhotoiminta. P ä ä k i r j a s t o. *Cercle de littérature française* kokoontui 7 kertaa M. Jacques Le Louarnin johdolla. Läsä oli keskimäärin 20 henkeä. Kerhossa pitivät esitelmää M. Le Louarn, P. Guy Béthune ja Alain Silberman.

K a a r e l a n s i v u k i r j a s t o n *kirjallisuuserho* kokoontui kerran, ja esitelmän piti kirj. Eino Kauppala. Osanottajia oli 20.

K a l l i o n s i v u k i r j a s t o n *musiikkikerho* kokoontui 8 kertaa kirj.aman. Esteri Parviaisen johdolla. Läsäolijoiden lukumäärä oli yhteensä 174, keskimäärin 22. Esitelmöitsijöinä toimivat fil.kand. Antero Karttunen, musiikkitoimittajat Tapio Metsä ja Ilkka Oramo sekä säveltäjät Henrik Otto Donner, Reijo Jyrkiäinen, Kari Rydman ja Erkki Salmenhaara. Esiteltäviä teoksia oli kaikkiaan 20.

M a l m i n s i v u k i r j a s t o n *kirjallisuuserho* kokoontui 13 kertaa fil.maist. Anelma Talvelan johdolla. Osanottajia oli keskimäärin 10. Esitelmää pitivät seuraavat henkilöt: fil.lis. Aarne Laurila, fil.maisterit Pekka Piirto ja Anelma Talvela,

hum.kand. Sinikka Aurimaa, kirjailijat Leo Kalervo, Eeva Kilpi, Eila Pennanen, Ilmari Turja, Arvo Turtiainen ja Einari Vuorela sekä vs.kirj.aman. Eeva Pärssinen. Lisäksi kerhossa esiintyi lausuntatait. Hilka Kohonen-Laitinen ja kuunneltiin kulloinkin käsiteltyyn aiheeseen liittyviä kirjallisia äänilevyjä.

Vallilansivukirjaston *opintokerho* aloitti uudelleen toimintansa 12.6. Kerho kokoontui 3 kertaa ja osanottajia oli keskim. 26. Esitelmää pitivät fil.maist. Vieno Lumme, näytt.-ohj. Keijo Komppa ja runoilija Viljo Kajava.

Laitoskirjasto. *Nikkilän sairaalakirjaston kirjastokerholla* oli 8 kokousta ja niissä osanottajia keskimäärin 27. Seuraavat henkilöt pitivät esitelmää: fil.maisterit Vieno Lumme, Raimo Malm, Rauha Moisio ja Ahti Vilpas, opett. Petri Lehtikoinen, teoll.is. Matti Peltola ja sair.hoit. Pirjo-Maija Teräs; viimeksimainitun esitelmään liittyvät runonäytteet esitti sair.hoit. Ritva Asikanius.

Musiikki-illoissa (11 kertaa) piti opett. Petri Lehtikoinen illan ohjelmaa esittelevän musiikkipakinan. Läsä oli keskimäärin 25 henkeä.

Kirjavarasto. Kirjavaraston luetteloista poistettiin 47 417 loppuunkulunutta nidosta, joista 10 670 pääkirjaston, 5 111 Kallion, 3 943 Töölön, 2 548 Vallilan, 2 404 Käpylän, 1 645 Eteläisen, 125 Pasilan, 167 Toukolan, 3 983 Haagan, 2 720 Herttoniemen, 2 088 Maunulan, 555 Kulosaaren, 596 Lauttasaaren, 1 124 Munkkiniemen, 744 Malmin, 663 Oulunkylän, 760 Pakilan, 740 Puistolan, 2 440 Laitos-, 1 395 Tapanilan, 1 002 Pitäjänmäen, 372 Vartiokylän, 130 Pukinmäen, 16 Suomenlinnan, 496 Porolahden, 975 Kaarelan, 1 Vallisaaren ja 4 poliisilaitoksen sivukirjastoon kuuluneita kirjoja.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 69 750 uutta nidettä. Näistä tuli 17 498 pääkirjastoon, 5 114 Kallion, 4 505 Töölön, 2 584 Vallilan, 2 091 Käpylän, 3 124 Eteläisen, 331 Pasilan, 797 Toukolan, 3 004 Haagan, 3 223 Herttoniemen, 2 205 Maunulan, 959 Kulosaaren, 2 507 Lauttasaaren, 2 220 Munkkiniemen, 1 256 Malmin, 661 Oulunkylän, 1 087 Pakilan, 1 018 Puistolan, 2 705 Laitos-, 922 Tapanilan, 1 509 Pitäjänmäen, 1 479 Vartiokylän, 418 Pukinmäen, 511 Suomenlinnan, 1 410 Porolahden, 286 Vallisaaren, 1 562 Kaarelan ja 13 poliisilaitoksen sivukirjastoon sekä 4 751 siirtokirjakokoelmaan.

Luetteloiitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 826 142 nidosta ja vuoden lopussa 848 475 nidosta. Viimeksi mainituista oli 572 065 eli 67.4 % suomenkielistä, 200 521 eli 23.6 % skandinaavista ja 75 889 eli 9.0 % muunkielistä kirjallisuutta.

Kertomusvuonna tuli kirjastoon 706 aikakauslehteä, joista 226 saatiin vapaa-kappaleina. Aikakauslehtien kokonaismäärä oli 2 646 kpl. Eri sanomalehtiä tuli 102, näistä vapaakappaleita 8. Yleisön käytössä olleiden sanomalehtien kokonaismäärä oli 985.

Aukioloajat. 1.1.—31.5. sovellettiin v:n 1963 aukioloaikoja. 1.6. tuli voimaan uusi aukioloajakärjestelmä. Muutosten avulla pyrittiin mahdollisimman yhdenmukaiseen käytäntöön, joka olisi oikeassa suhteessa kunkin osaston ja sivukirjaston käyttötilastoon.

Lainausosastojen aukioloajat olivat: pääkirjasto sekä Eteläinen, Haagan, Herttoniemen, Kallion, Käpylän, Lauttasaaren, Munkkiniemen, Töölön ja Vallilan sivu-

kirjastot muina arkipäivinä klo 10—20 ja lauantaisin klo 10—18; Kaarelan, Kulosaaren, Malmin, Maunulan, Oulunkylän, Pakilan, Pitäjänmäen, Porolahden, Puistolän, Tapanilan, Toukolan ja Vartiokylän sivukirjastot maanantaina, tiistaina, torstaina sekä perjantaina klo 15—20 ja keskiviikkona sekä lauantaina klo 10—15; Pasilan sivukirjasto maanantaina ja perjantaina klo 15—20 sekä keskiviikkona klo 10—15; Pukinmäen sivukirjasto tiistaina ja torstaina klo 15—20 sekä lauantaina klo 10—15; Suomenlinnan sivukirjasto maanantaina, tiistaina, torstaina ja perjantaina klo 17—20 sekä keskiviikkona ja lauantaina klo 11—14; Vallisaaren sivukirjasto keskiviikkona ja lauantaina klo 15—18.

Opintosalit pääkirjastossa sekä Kallion ja Töölön sivukirjastossa olivat avoinna muina arkipäivinä klo 10—21, lauantaina klo 10—18 sekä sunnuntaina klo 10—21.

Lasten lukusalit pääkirjastossa sekä Kallion sivukirjastossa olivat avoinna muina arkipäivinä klo 10—20, lauantaina klo 10—18 sekä sunnuntaina klo 15—20.

Sanomalehtisalien aukioloajat olivat: pääkirjasto sekä Kallion sivukirjasto kaikkina arkipäivinä ja sunnuntaina klo 8—21; Käpylän ja Vallilan sivukirjastot muina arkipäivinä klo 10—20 sekä lauantaina klo 10—18 ja sunnuntaina klo 8—14; Eteläinen sivukirjasto kaikkina arkipäivinä klo 8—21 ja sunnuntaina klo 8—14.

Kesäaikana 1.6.—31.8. pidettiin pääkirjaston ja Kallion opintosalit sunnuntaisin avoinna klo 15—20. Lasten lukusalit ja Töölön opintosalit pidettiin vastaavana aikana sunnuntaisin suljettuina.

Lainaus. Kirjalainojen lukumäärä v. 1964 ja 1963 oli seuraava:

Lainauspiste	1964			1963		
	Lainaus-päiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden	Lainaus-päiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden
Pääkirjasto	301	630 916	2 096	300	582 865	1 943
Sivukirjasto:						
Kallion	301	321 136	1 067	300	321 210	1 070
Töölön	301	149 019	495	300	143 989	480
Vallilan	301	116 974	389	300	118 575	395
Käpylän	301	108 755	361	300	107 744	359
Eteläinen	301	110 571	367	300	102 856	343
Pasilan	149	8 237	55	149	10 430	70
Toukolan	301	24 231	80	300	24 371	81
Haagan	297	103 661	349	300	85 686	285
Herttoniemen	301	104 659	348	300	100 572	335
Maunulan	301	71 318	237	300	65 946	220
Kulosaaren	301	34 547	115	300	27 823	93
Lauttasaaren	301	124 061	412	300	111 548	372
Munkkiniemen	301	103 444	344	300	101 750	339
Malmin	301	33 563	111	300	36 219	121
Oulunkylän	301	27 233	90	300	24 303	81
Pakilan	301	32 246	107	300	32 443	108
Puistolän	297	36 395	122	300	36 633	122
Tapanilan	301	24 557	81	300	23 680	79
Pitäjänmäen	301	47 940	159	300	40 417	134
Vartiokylän	301	47 883	159	300	38 639	129
Laitos-	301	122 803	408	300	119 435	398
Pukinmäen	152	12 195	80	151	10 679	71
Suomenlinnan	301	11 870	39	300	11 263	37
Porolahden	301	48 691	162	300	43 187	144
Vallisaaren	99	2 149	22	98	1 233	12
Kaarelan	301	53 144	177	300	56 672	189
Poliisilaitoksen	—	—	—	98	492	5
Yhteensä	—	2 512 198	8 346	—	2 380 660	7 935

Aikuisten sekä lasten ja nuorten (alle 14 v) suhteellinen osuus lainausliikkeeseen oli eri lainauspaikoilla seuraava:

Lainauspiste	Aikuisten kirjallinat %	Lasten ja nuorison kirjallinat %	Lainauspiste	Aikuisten kirjallinat %	Lasten ja nuorison kirjallinat %
Pääkirjasto	86.6	13.4	Malmin	61.5	38.5
Sivukirjasto:			Oulunkylän	58.6	41.4
Kallion	72.7	27.3	Pakilan	50.9	49.1
Töölön	71.4	28.6	Puistolan	46.3	53.7
Vallilan	68.5	31.5	Laitos-	93.0	7.0
Käpylän	63.3	36.7	Tapanilan	44.9	55.1
Eteläinen	58.5	41.5	Pitäjänmäen	59.2	40.8
Pasilan	59.6	40.4	Vartiokylän	49.6	50.4
Toukolan	63.3	36.7	Pukinmäen	48.2	51.8
Haagan	62.9	37.1	Suomenlinnan	48.3	51.7
Herttoniemen	57.5	42.5	Porolahden	53.6	46.4
Maunulan	48.9	51.1	Vallisaaren	63.4	36.6
Kulosaaren	55.1	44.9	Kaarelan	60.3	39.7
Lauttasaaren	68.0	32.0			
Munkkiniemen	75.6	24.4	Yhteensä	70.9	29.1
			(v. 1963)	69.0	31.0

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa on otettu huomioon aikuisten sekä lasten ja nuorten kirjallainojen välinen ero:

Lainauspiste	Aikuisten kirjallinat					Lasten ja nuorten kirjallinat					Kirjallinat kaikkiaan				
	Tieto- kirjallisuus		Kauno- kirjallisuus		Yhteensä	Tieto- kirjallisuus		Kauno- kirjallisuus		Yhteensä luku	Tieto- kirjallisuus		Kauno- kirjallisuus		Yhteensä luku
	luku	%	luku	%		luku	%	luku	%		luku	%	luku	%	
Pääkirjasto	253 021	46.3	293 180	53.7	546 201	14 759	17.4	69 956	82.6	84 715	267 780	42.4	363 136	57.6	630 916
Kallion	89 886	38.5	143 445	61.5	233 331	18 825	21.4	68 980	78.6	87 805	108 711	33.8	212 425	66.2	321 136
Töölön	41 428	38.9	64 940	61.1	106 368	5 736	13.4	36 915	86.6	42 651	47 164	31.6	101 855	68.4	149 019
Vallilan	29 545	36.9	50 570	63.1	80 115	5 473	14.8	31 386	85.2	36 859	35 018	29.9	81 956	70.1	116 974
Käpylän	28 431	41.2	40 506	58.8	68 937	4 559	11.4	35 259	88.6	39 818	32 990	30.3	75 765	69.7	108 755
Eteläinen	22 820	35.2	41 913	64.8	64 733	7 676	16.7	38 162	83.3	45 838	30 496	27.6	80 075	72.4	110 571
Pasilan	1 674	34.1	3 233	65.9	4 907	385	11.6	2 945	88.4	3 330	2 059	25.0	6 178	75.0	8 237
Toukolan	5 284	34.5	10 052	65.5	15 336	991	11.1	7 904	88.9	8 895	6 275	25.9	17 956	74.1	24 231
Haagan	20 433	31.3	44 753	68.7	65 186	3 550	9.2	34 925	90.8	38 475	23 983	23.1	79 678	76.9	103 661
Herttoniemen ..	21 983	36.5	38 176	63.5	60 159	5 160	11.6	39 340	88.4	44 500	27 143	25.9	77 516	74.1	104 659
Maunulan	10 734	30.7	24 170	69.3	34 904	3 240	8.9	33 174	91.1	36 414	13 974	19.6	57 344	80.4	71 318
Kulosaaren	6 102	32.1	12 931	67.9	19 033	1 690	10.9	13 824	89.1	15 514	7 792	22.6	26 755	77.4	34 547
Lauttasaaren ..	31 732	37.6	52 636	62.4	84 368	6 039	15.2	33 654	84.8	39 693	37 771	30.4	86 290	69.6	124 061
Munkkiniemen ..	31 983	40.9	46 233	59.1	78 216	4 397	17.4	20 831	82.6	25 228	36 380	35.2	67 064	64.8	103 444
Malmin	8 183	39.6	12 468	60.4	20 651	1 453	11.2	11 459	88.8	12 912	9 636	28.7	23 927	71.3	33 563
Oulunkylän	5 203	32.6	10 747	67.4	15 950	1 091	9.7	10 192	90.3	11 283	6 294	23.1	20 939	76.9	27 233
Pakilan	5 872	35.7	10 551	64.3	16 423	1 432	9.1	14 391	90.9	15 823	7 304	22.6	24 942	77.4	32 246
Puistolan	7 337	43.6	9 496	56.4	16 833	2 307	11.8	17 255	88.2	19 562	9 644	26.5	26 751	73.5	36 395
Laitos-	42 157	36.9	72 102	63.1	114 259	2 064	24.1	6 480	75.9	8 544	44 221	36.0	78 582	64.0	122 803
Tapanilan	3 745	34.0	7 284	66.0	11 029	1 380	10.2	12 148	89.8	13 528	5 125	20.9	19 432	79.1	24 557
Pitäjänmäen ...	8 626	30.4	19 748	69.6	28 374	2 199	11.2	17 367	88.8	19 566	10 825	22.6	37 115	77.4	47 940
Vartiokylän ...	7 657	32.2	16 131	67.8	23 788	2 321	9.6	21 774	90.4	24 095	9 978	20.8	37 905	79.2	47 883
Pukinmäen	1 890	32.1	3 990	67.9	5 880	755	12.0	5 560	88.0	6 315	2 645	21.7	9 550	78.3	12 195
Suomenlinnan ..	1 712	29.9	4 019	70.1	5 731	937	15.3	5 202	84.7	6 139	2 649	22.3	9 221	77.7	11 870
Porolahden	9 018	34.6	17 062	65.4	26 080	2 321	10.3	20 290	89.7	22 611	11 339	23.3	37 352	76.7	48 691
Vallisaaren	457	33.5	906	66.5	1 363	101	12.8	685	87.8	786	558	26.0	1 591	74.0	2 148
Kaarelan	10 485	32.7	21 591	67.3	32 076	2 711	12.9	18 357	87.1	21 068	13 196	24.8	39 948	75.2	53 144
Yhteensä	707 398	39.7	1 072 833	60.3	1 780 231	103 552	14.1	628 415	85.9	731 967	810 950	32.3	1 701 248	67.7	2 512 198
(1963)	662 589	40.3	980 045	59.7	1 642 634	97 979	13.3	640 047	86.7	738 026	760 568	32.0	1 620 092	68.0	2 380 660

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Lainauspiste	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainat kaikkiaan	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
Pääkirjasto	460 320	73.0	134 014	21.2	36 582	5.4	630 916	25.1
Sivukirjasto:								
Kallion	302 640	94.2	15 570	4.8	2 926	1.0	321 136	12.8
Töölön	120 807	81.1	23 535	15.8	4 677	3.1	149 019	6.0
Vallilan	108 570	92.8	7 758	6.6	646	0.6	116 974	4.6
Käpylän	97 314	89.5	7 838	7.2	3 603	3.3	108 755	4.3
Eteläinen	96 698	87.5	12 742	11.5	1 131	1.0	110 571	4.4
Pasilan	7 990	97.0	237	2.9	10	0.1	8 237	0.3
Toukolan	22 894	94.5	1 195	4.9	142	0.6	24 231	1.0
Haagan	93 882	90.6	8 446	8.1	1 333	1.3	103 661	4.1
Herttoniemen	97 309	93.0	5 940	5.7	1 410	1.3	104 659	4.2
Maunulan	68 398	95.9	2 638	3.7	282	0.4	71 318	2.9
Kulosaaren	24 495	70.9	9 276	26.8	776	2.3	34 547	1.4
Lauttasaaren	94 018	75.8	25 939	20.9	4 104	3.3	124 061	4.9
Munkkiniemen	80 825	78.1	18 682	18.1	3 937	3.8	103 444	4.1
Malmin	32 465	96.7	984	2.9	114	0.4	33 563	1.3
Oulunkylän	23 398	85.9	3 589	13.2	246	0.9	27 233	1.1
Pakilan	31 653	98.2	465	1.4	128	0.4	32 246	1.3
Puistolan	35 104	96.5	831	2.3	460	1.2	36 395	1.4
Laitos-	107 333	87.4	14 121	11.5	1 349	1.1	122 803	4.9
Tapanilan	23 588	96.1	870	3.5	99	0.4	24 557	1.0
Pitäjänmäen	41 087	85.7	6 163	12.9	690	1.4	47 940	1.9
Vartiokylän	45 148	94.3	2 396	5.0	339	0.7	47 883	1.9
Pukinmäen	11 497	94.3	640	5.2	58	0.5	12 195	0.5
Suomenlinnan	11 662	98.2	162	1.3	46	0.5	11 870	0.5
Porolahden	46 415	95.3	1 990	4.0	286	0.7	48 691	1.9
Vallisaaren	2 025	94.2	98	4.6	26	1.2	2 149	0.1
Kaarelan	43 510	81.9	8 752	16.5	882	1.6	53 144	2.1
Yhteensä	2 131 045	84.8	314 871	12.5	66 282	2.7	2 512 198	100.0
(1963)	2 022 523	85.0	298 178	12.5	59 959	2.5	2 380 660	100.0

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 688 758.64 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

	Talousarvion mukaan, mk	Tilien mukaan, mk
Kaupunginkirjaston valtionapu	600 000.00	600 000.00
Muut tulot	58 580.00	88 758.64
Yhteensä	658 580.00	688 758.64

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 3 704 078.00 mk, vuodelta 1963 siirtyi 48 796.99 mk, vuoden aikana saatiin tilisiirtona 199 169.63 mk ja ylitysoikeutena 10 300 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 3 962 344.62 mk. Menot tilien mukaan nousivat 3 859 672.77 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määrärahat mk	Menot tilien mukaan, mk	Siirto veen 1964	Säästö (+) tai ylitys (—)
Palkkiot	2 922.00	1 962.00	—	960.00
Vakinaiset viranhaltijat	1 690 817.77	1 690 817.77	—	—
Tilapäiset viranhaltijat	112 412.21	112 412.21	—	—
Viranhaltijain sunnuntaityökorvaukset	42 466.64	42 466.64	—	—
Viranhaltijain sairauslomasijaiset	4 250.00	4 250.00	—	—
Viranhaltijain vuosilomakustannukset	68 691.41	68 691.41	—	—
Työsopimussuhteinen henkilökunta	316 266.51	316 266.51	—	—
Sosiaaliturvamaksut	121 409.10	121 409.10	—	—
Työttömyysvakuutusmaksut	4 461.00	4 461.00	—	—
Tapaturmavakuutusmaksut	4 541.99	4 541.99	—	—
Käteisvuokrat	43 436.00	40 816.80	—	+ 2 619.20
Tilitysvuokrat	281 702.00	273 654.00	—	+ 8 048.00
Muut huoneistomenot	86 098.00	69 046.42	—	+ 17 051.58
Kaluston hankinta	127 642.84	87 501.39	40 141.45	—
» kunnossapito	12 700.00	12 180.03	—	+ 519.97
Painatus ja sidonta	22 807.03	20 805.88	2 001.15	—
Tarverahat	21 050.00	21 028.32	—	+ 21.
Kirjallisuus	485 738.94	482 466.89	3 272.05	—
Sidonta	291 391.96	287 913.81	3 478.15	—
Äänilevyt	2 067.98	893.30	1 174.68	—
Mikrofilmit	7 559.48	7 451.30	108.18	—
Sanoma- ja aikakauslehdet	69 963.76	61 308.35	8 655.41	—
Valokuvausmenetelmän käyttökustannuk- set	11 000.00	4 490.00	—	+ 6 510.25
Kuljetuskustannukset	7 500.00	7 362.75	—	+ 137.33
Alueiden puhtaanapito ja hoito	9 070.00	3 826.67	—	+ 5 243.14
Yleisten laitteiden kunnossapito	2 300.00	2 063.86	—	+ 236.63
Rakennusten vuosikorjaukset	20 880.00	18 386.37	—	+ 2 493.68
Kiinteän käyttöomaisuuden korot	67 393.00	67 393.00	—	—
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot	23 805.00	23 805.00	—	—
Yhteensä	3 962 344.62	3 859 672.77	58 831.07	+ 43 840.78

Kirjallisuusmäärärahojen käyttö. Kirjallisuuden ostoon käytettiin 482 466.89 mk, mikä summa jakaantui erikielisen kirjallisuuden kesken seuraavasti:

	mk	mk
Suomenkielinen kirjallisuus	349 171.82	
Skandinaavinen »	100 354.06	
Saksalainen »	11 489.89	
Englantilainen »	17 905.86	
Ranskalainen »	1 469.01	
Muunkielinen »	2 078.25	482 466.89
Sidontaan käytettiin	287 913.81	
Äänilevyihin »	893.30	
Mikrofilmeihin »	7 451.30	
Sanoma- ja aikakauslehtiin käytettiin	61 308.35	357 566.76
	Kaikkiaan	840 033.65